

SOSYAL BİLGİLER DERSİNDE AKTİF ÖĞRETİM YÖNTEMLERİNİN KULLANILMASININ ÖĞRENCİLERİN DERSE KARŞI TUTUMUNA, ERİŞİ DÜZEYİNE VE KALICILIĞA ETKİSİ*

THE USAGE OF ACTIVE TEACHING METHODS IMPACT ON THE
ATTİDUES, ACHİVEMENT AND RETENTION OF THE STUDENTS IN SOCIAL
SCIENCES LESSON

Yrd. Doç. Dr. Necdet Aykaç

* O.M.Ü.Sinop Eğitim Fakültesi

naykac@omu.edu.tr

Ozet:

Bu araştırmada, Sosyal Bilgiler dersinde aktif öğretim yöntemlerinin kullanılmasının öğrencinin derse karşı tutumuna, öğrenci erişine ve kalıcılık üzerine etkisi incelenmiştir. Araştırmada Ön-test - son test kontrol gruplu araştırma modeli kullanılmıştır. Araştırmadan elde edilen bulgular, SSPS programında t-testi aracılığıyla çözümlenerek yorumlanmıştır. Araştırma sonunda grupların eğitim ortamının düzenlenmesinin ve aktif öğretim yöntemlerinin kullanılmasının öğrencilerde erişi düzeyini yükselttiği, öğrenmenin kalıcılığı ve öğrencilerin derse karşı tutumları üzerinde geleneksel yöntemlere oranla daha etkili sonuçlar verdiği görülmüştür.

Abstract :

In this resarch, in social studies lesson the usage of active teaching methods impact on the attitudes of the students to words the lesson, student's achivement and retention has been examined. In this resarch, pre-test –last test research model, has been used. Findings of the research have been interpreted in SPSS programme by means of t-test. It has been observed that order of the classroom atmosphere and using active teaching method have achivement, retention of learning and students attitudes towards the lesson more effectly than the traditional methods.

Anahtar sözcükler: Sosyal Bilgiler dersi, Aktif öğretim yöntemi, sınıf düzenlemesi, eğitim, öğretim.

Key words: Social Studies lesson Active teaching methods, order of the classroom, teaching, learning.

* Bu makale, 2005 yılında, "İlköğretimde Aktif Öğretim Yöntemlerini Kullanma ve Eğitim Ortamını Düzenleme Durumunun, Öğrencilerin Derse Karşı Tutumlarına, Sınıf İçi İletişim Becerilerine, Eriş Düzeylerine ve Kalıcılığa Etkisi. adıyla Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsünde, Prof. Dr. H. İbrahim Yalın danışmanlığında hazırladığım Doktora Tezi'nden yararlanılarak hazırlanmıştır.

GİRİŞ

Öğretmen odaklı, tek yönlü iletişime dayalı eğitim sistemleri, genellikle analitik düşüneyen, yeni sentez ve bireşimler oluşturamayan, kendini tanı-

yamayan, ifade edemeyen bireylerin yetişmesine yol açmaktadır. Tek taraflı bir anlatım, daha çok bilginin aktarımına odaklandığı için, öğrenciye düşen

görev, kendisine öğretmen tarafından aktarılanları depolamak, bir başka deyişle aktarılan bilgileri ezberlemekten öteye geçememektedir. Bilgiyi ezberleme ve sonra bu ezberlenen bilgiyi aynen aktarma, tek yönlü bir gelişimdir ve sadece bilişsel gelişimle ilgilidir. Oysa davranışın gelişiminde bilişsel alanların yanı sıra duyuşsal ve psikomotor alanlar da dikkate alınmalıdır. Yıllardır geleneksel eğitim anlayışı olarak eleştirilen, öğretim sürecinde öğretmenin aktif olduğu öğrencilerin ise pasif olarak daha çok dinleyici konumda kaldığı bir öğrenim sürecinde öğrenilenler yalnızca ezber düzeyinde kalmakta, öğrenmeler yaşantılara dayalı olmadığı için de davranışa dönüşmemektedir. Bu şekilde gerçekleşen bir öğretme-öğrenme yaşantısı ise ne öğretmeni, ne öğrenciyi ne de toplumu mutlu etmektedir. Oysa öğrencinin öğrenme sürecinde aktif olduğu, bireysel özelliklerinin dikkate alındığı, sözelimi oyun içinde bireyin kendi yaşantısı yolu ile edindiği öğrenmeler, bireyde kolayca davranışa dönüşebilmektedir. Bu nedenle, öğretim sürecinde öğrenmeyi kalıcı kılmak için hem kalıcılığı sağlayan aktif yöntem ve tekniklerin kullanılması hem de bu yöntem ve tekniklerin yerinde ve zamanında sürece dahil edilmesi gerekmektedir.

Sınıf ortamının yöneticisi ve bir rehberi olan öğretmenin derslerini planlarken ve uygularken amaca, konuya ve duruma en uygun yöntemi seçmesi gerekir. Öğrenci de kendi kendine çalışırken öğrenebileceği en uygun yöntemi seçebilmelidir. Çünkü her ders ve her konu için aynı yöntem uygun olmayabilir. Öğretmen bu süreçte eğitim ortamının da olanaklarını düşünerek uygun yöntem ve teknikleri belirlemeli ve uygulayabilmelidir. Öğrencilerin farklı yeteneklere ve farklı öğrenme ihtiyaçlarına sahip olduğu göz önüne alındığın-

da aynı yöntemi tüm derslere uygulamanın öğrencileri başarısızlığa itmekten başka bir anlamı olmayacaktır. Çünkü öğrencilerden bazıları dersi, en iyi tartışmaları dinleyerek, bazıları en iyi görerek, bazıları en iyi okuyarak, bazı öğrenciler de en iyi bilgiler farklı araçlarla sunulduğunda öğrenebilirler. Öğretimde kullanılan araç- gereç sayısı arttıkça her bir öğrencinin bireysel öğrenme ihtiyaçlarına uygun bir öğretim kanalının bulunması ihtimali de artabilecektir (Yalın, 2000, s. 80).

Okul ortamındaki öğrenmelerin tümüyle planlı öğrenmeler olması beklendiğinden dolayı, etkinlikleri önceden geliştirilmiş programlar çerçevesinde yürütülmektedir. Bu bağlamda, eğitim sürecinin başarısı eğitim programlarının ihtiyaca uygun olarak saptanması ve uygulanması ile doğrudan orantılıdır. Ancak bir eğitim programı ne kadar nitelikli hazırlanırsa hazırlansın, programdan istenen verimi elde etmek, öğretme ve öğrenme süreçlerinin etkin bir şekilde düzenlenmesiyle mümkün olabilecektir. Çünkü öğrenmenin gerçekleşmesinde öğretme etkinliklerinin payı önemli bir yer tutmaktadır. Son yıllarda her gün artan, genişleyen olanaklar; psikolojinin yeni bulguları, öğretim sürecinin kapsamının değişmesi, konu alanlarının zenginleşip derinleşmesi ve eğitim teknolojisinin önemli ölçüde katkıları, öğretmenlere büyük kolaylık sağlamanın yanında, aynı zamanda büyük sorumluluklar getirmiş, öğretme-öğrenme sürecinde öğretmenin işlevini değiştirmiştir

Öğrenme-öğretme süreci, hedeflere ulaşmak için hangi öğrenme-öğretme modellerinin, stratejilerinin, yöntemlerinin ve tekniklerinin seçileceğini göstermektedir. Etkili ve verimli bir eğitimin gerçekleştirilmesi, programa uygun öğretme yöntemlerinin uygulanması ile mümkün olabilecektir. Çünkü

eğitim süreçlerinin niteliği, bireylerin davranışlarını belirlemede, bireyin davranışları ise toplumun dokusunu etkileyebilmektedir (Varış, 1994, s. 48). Sınıfta yürütülen öğrenme-öğretme sürecinin incelenerek etkililiğinin artırılması, aynı zamanda eğitim programlarının verimliliğini de artıracaktır. Bireyin etkileşimde bulunduğu çevre şartlarının düzenlenmesi ile istenen özelliklere sahip bireylerin yetiştirilmesi mümkün olabilecektir.

Öğrenme-öğretme sürecinde nasıl öğreteceğiz? sorusuna yanıt aranırken hangi öğretim stratejilerinin, yöntem ve tekniklerin kullanılacağı, hangi araç-gereçlerden yararlanılacağına belirlenmesinde yarar vardır. Çünkü ne öğretileceği kadar, nasıl öğretileceği de önemlidir. Çok gerekli bilgiler, çok doğru seçilmiş hedefler, iyi bir eğitim durumu olmadığı zaman, tek başına bir önem taşımayacaktır (Demirezen, 2000, s. 5).

Etkili öğretim-öğrenme süreçleri kendiliğinden gerçekleşmemektedir. Öğretmen, öğrenci grubunun durumuna, kazandırılacak davranışlara, öğretilecek içeriğe göre farklı öğrenme ortamları oluşturmak ve öğrencilerin etkili katılımına olanak sağlamak durumundadır. Bu durum, öğretim yöntemlerinden yararlanılarak planlanıp ve gerçekleştirilebilir. Etkili bir öğretim için öğretmenin ve uyguladığı yöntemlerin önemli bir rolü bulunmaktadır (Karaoğlu, 1998, s. 7). Öğretim-öğrenme sürecinde öğretim yöntemleri önemli bir yere sahip olmasına karşın, öğretim yöntemleri farklı ortamlarda farklı sonuçlar doğurabilmektedir. Bu yönüyle sınıf ortamının düzenlenmesi de öğrenme sürecinin etkili kılınması açısından önemlidir. Sınıf ortamı düzenlemesi yalnızca fiziki düzenleme olarak algılanılmamalı, sınıf iklimi, öğrenci-öğretmen, öğrenci-öğrenci iletişimi, demokratik ortam,

araç-gereç vb. de kapsamaktadır. Nitekim yapılan araştırmalar, öğrencilerin öğrenme ortamındaki uyarıcılarla aktif bir şekilde etkileşime girmesi gerektiğini ortaya koymaktadır. Barth ve Demirtaş'a (1997) göre, öğrenciler derse aktif olarak katıldığında daha iyi ve hızlı öğrenip daha fazla hatırlarlar. Öğrenci, derse aktif olarak katılır ve verilen çalışmalar üzerine yoğunlaşırsa daha çok öğrenir ve hatırlar. Buna karşılık geleneksel yöntemlerle öğretim sürdürüldüğünde özellikle pasif, derse ilgisi olmayan öğrenci, öğrendiklerini daha çabuk unuttur, sıkılır ve öğrenmek için kendisini zorlamaz. Konu üzerine dikkat ne kadar uzun süre devam ettirilirse, öğrenme ve hatırlama da o kadar etkili hale getirilir. Bu nedenle öğretim sürecinde katılımcı, aktif öğretim yöntemlerinden yararlanılmalıdır (Erden, 1998, s. 69).

İlköğretim birinci kademedeki çocukların gelişim özellikleri, öğretme-öğrenme sürecinde dikkate alınarak, çeşitli etkinliklere yer verilmesi gerekmektedir. Aktif öğretim bu süreçleri içinde barındırmaktadır. Bu stratejiler; drama, tartışma ve grup çalışmaları gibi yöntemleri içeren ve bilgisayar, televizyon, video, VCD, tepegöz gibi araç-gereçlerin bulunduğu çoklu ortamlardan yararlanmayı da öngörmektedir.

Aktif öğretim stratejileri, anlatım yöntemi olarak da ifade edilen öğrencilerin pasif olarak ders dinlemesinin aksine, öğrencilerin bir şeyler yapabilmelerini, kendi başlarına düşünmelerini içermektedir. Bu yönüyle geleneksel öğretimin tersine aktif öğrenme, öğrencilerin öğrenmesi üzerinde güçlü etkilere sahiptir. Aktif öğretim yöntemleri olarak adlandırılan yöntemler ise kısa canlandırmalar, grup tartışmaları, problem çözme ve rol yapma gibi teknikleri içermektedir (Bonwel ve Eison, 1991, s. 162). Aktif öğretim yöntem-

lerinin kullanıldığı öğretim-öğrenme sürecinde öğrencinin katılımı üst düzeye çıkmakta ve motivasyonu artmaktadır. Böylece, öğretmenler ve öğrenciler arasında güçlü bir iletişim kurulmaktadır. Ayrıca günümüzde, eğitim sürecinde öğrencilere bilgi depo edilmesinden çok, bilgiye ulaşma yollarının öğretilmesi, herkesçe kabul gören bir gerçek olduğuna göre öğrencilerin kendi yaşantıları yoluyla bilgiye ulaşmasına olanak sağlanmalıdır. Böylece, öğrenciler ezberleyen, düşünmeyen bireyler olmaktan çıkıp, araştıran, yorumlayan, düşünen ve sorgulayan birey olma özelliğini kazanabileceklerdir.

Gökçe'nin (2004) yaptığı araştırmanın sonuçları da, öğretim sürecinde aktif yöntemleri kullanmanın önemine işaret etmektedir. Araştırmaya göre, sınıf içi çalışmalarda öğrencilerin en çok sevdikleri ve istekle katıldıkları etkinlikler arasında, öncelikle oyun etkinlikleri, gezi-gözlem etkinlikleri, beden eğitimi çalışmaları, yaratıcı drama çalışmaları, bilgisayar kullanma etkinlikleri, resim iş etkinlikleri, deney ve proje çalışmaları, iş eğitimi çalışmaları, müzik çalışmaları, televizyon izleme, film seyretme ve problem çözme üzerinde durdukları görülmüştür. İlköğretim öğrencilerinin en çok sevdikleri ve istekli katıldıkları etkinlikler incelendiğinde, bu dönem çocuklarının ilgi ihtiyaç ve beklentileri ile gelişim özelliklerine uygun olan etkinlikleri daha çok istedikleri görülmüştür. Özellikle oyun, gezi-gözlem, beden eğitimi, bilgisayar ve yaratıcı drama, yaparak yaşayarak öğrenmenin ön plana çıktığı etkinliklerdir. Araştırmanın sonuçlarına göre, öğrencilerin istedikleri etkinlikler de, oldukça üst düzeyde öğrenmeye olanak tanıyan aktif öğrenme sürecine uygun etkinliklerdir (Gökçe, 2004, s. 225).

İlköğretimde Sosyal Bilgiler Dersinin Önemi

Sosyal bilgiler, toplumsal gerçekle kanıtlamaya dayalı bağlantı kurma süreci ve bunun sonunda elde edilen bilgiler olarak tanımlanabilir. Sosyal Bilgiler, tüm sosyal bilimlerin kesiştiği bir alan olarak düşünülebilir. Bu yönüyle Sosyal Bilgiler, disiplinler arası bir alan olarak ele alınabilir. Çünkü toplumsal yaşamı düzenleyen tüm ilke ve genellemeler bu alanın konusu olabilir (Sönmez, 1996, s. 3). Bu işlevi ile Sosyal Bilgiler dersi, bireyin sahip olduğu çevreyi ve toplumu tanımasını, karşılaştığı problemleri çözmesini ve iyi bir vatandaş olmasını sağlayacak bilgi, beceri ve genel kültürü kazandırmakla yükümlüdür. Bu ders, özellikle bireyin yurttaşlık bilincinin gelişimine yöneliktir. Yakın çevresi ve diğer insanlarla uyumlu ilişkiler kurabilen, ülkesini ve memleketini seven, onu koruyan yurttaşlar yetiştirmede önemli bir yere sahiptir. Ayrıca Sosyal Bilgiler dersi, bir yandan bireylere geçmişle ilgili bilgiler vererek bugünü daha iyi anlamalarını sağlarken diğer yandan geleceğini daha iyi planlaması için olanak sunar. Bunu yaparken toplumda ve ileriki yaşamda karşılaşılabilecekleri problemleri rahatlıkla çözebilmeleri için bireyleri gerekli olan bilgi ve beceriler ile donatır. Bu davranışları küçük yaşlarda kazandırmak gereklidir. Bu ise, okulun bir toplum merkezi haline dönüşmesi ile mümkün olabilir. Burada eğitim, yaşamdan kopuk olmak yerine, yaşamın kendisi olmalı ve bireylerin aktif olarak öğretim-öğrenme sürecine katılmalarına olanak sağlanmalıdır.

Sosyal Bilgiler öğretim alanının değişik bilim dallarını içine alması farklı düzeylerde, değişik yetenek ve motivasyondaki öğrencilere, farklı amaçlarla öğretim yapmayı gerektirmesi gibi özel niteliklerinden dolayı, bu

öğretim alanında farklı öğretme-öğrenme yöntemlerinin bir arada kullanılması gerekmektedir. Bu yöntemlerin etkili bir biçimde kullanılması, öğrenme çevresinin düzenlenmesi ve araç-gereçlerle desteklenmesine bağlıdır. Sınıfların kalabalık olmasından dolayı bir çok öğretmen, öğrencilerin kendi kendilerine öğrenmelerine olanak sağlayacak çevre düzenlemesi yapmamaktadır. Buna ek olarak, bir çok nedenle, öğretmenlerin bir rehberden çok yönetici olarak görev yapmalarından dolayı, öğrencilerin yaratıcılık ve motivasyonları yeterli oranda gelişmemektedir. Bu durumda öğrenciden beklenen, yeni bilginin taklit edilmesi ve uygulanması olmaktadır. Öğretmen de, kaçınılmaz olarak yalnızca bilgiyi sunmaktadır (Boekerts, 1997, s. 162). Bu şekilde bir öğretim sürecinde öğrenciler öğrenmeye karşı yeterli ilgi göstermemektedirler. Buna karşın, etkili bir çevre düzenlemesi ve konuya uygun olarak seçilen araçlar, öğrencilerin konuya karşı ilgi duymalarına ve öğretimin daha etkili olmasına olanak sağlayabilmektedir. Yalnız ders kitabından ve öğretmenin anlatmasıyla kazanılan bilgiler genellikle ilgi çekiciliğini kaybetmektedir. Bu şekildeki bir öğretim, öğrencinin bedensel ve psikolojik yapısına da ters düşmektedir. Sosyal Bilgiler öğretiminde de “öğrenme durumları” eğitim ortamının oluşması açısından büyük önem taşımaktadır. Bu yönüyle bakıldığında, bu dersin hedeflerine en uygun yöntemler, öğrencilerin katılımına olanak sağlayan, bireysel ilgi ve ihtiyaçlarını dikkate alan aktif öğretim yöntemleridir.

Bu yöntemlerin zengin araç-gereç ve görsel materyallerle birlikte kullanılması durumunda öğrenci motivasyonunu ve öğretmen-öğrenci arasındaki iletişimi arttırması kuşkusuzdur. Bu iletişim sonucunda meydana gelecek

etkileşimin sınıf içi öğretimde verimi arttıracığı bilinmektedir. Ancak bilinen bir gerçek de şudur ki; ülkemizde eğitimin verimsizliğinde önemli rol oynayan etmenlerin başında programların yetersizliğinden çok, hazırlanan programları uygulamaya koyma çabalarının yeterli düzeyde olmamasından, diğer bir ifade ile, eğitim teknolojisi açısından yeterli önlemlerin alınmaması gelmektedir. Çünkü eğitim teknolojisi kuram ile uygulama arasında önemli bir köprü görevi üstlenmektedir. Bu açıdan bakıldığında; hazırlanan programların başarısı, sınıfta seçilen öğretim yöntem ve tekniklerinin konuya ve amaca uygun olması, sınıf ortamının düzenlenmesi, öğrencilerin ilgi ve ihtiyaçlarına uygun araç, gereç ve materyallerin öğrencilerin katılımı, güdülenmenin sağlanması ve sınıfta etkili bir iletişim ortamının oluşturulması ile bire bir ilgilidir.

Sosyal Bilgiler dersi ile ilgili yapılan araştırmalara baktığımızda; genel olarak öğretmenlerin bu derste uyguladıkları yöntem ve tekniklerin neler olduğu ya da geleneksel öğretim yöntemi olan anlatım yöntemi ile farklı bir yöntemin öğrenci başarısı ve öğrenmenin kalıcılığı üzerindeki etkisi açısından karşılaştırıldığı görülmektedir. Öğretim süreci açısından değerlendirdiğimizde; uygulanan yöntemlerin, öğrenme üzerindeki etkisinin bilinmesinin gerekli olmasına karşın, bilinen diğer önemli bir gerçek de, her konuya uygun etkili olarak kullanılacak bir yöntemin olmadığıdır.

Eğitimin bireyselleştirilmesi, bir konuya değişik yöntemlerle yaklaşılmasını gerektirmektedir. Öğrencide istenen yeteneklerin geliştirilmesi için, öğrencinin sürece aktif olarak katıldığı, öğrenci merkezli yöntemlerin kullanılması ile mümkün olabilecektir. Aktif öğretim yöntemlerinin kullanılması ve eğitim ortamının uygun şekilde düzenlenme-

sinin öğrencilerin erişim düzeylerine ve derse karşı tutumlarına yapacağı etki geleneksel öğretim süreçlerinin zenginleşmesine de katkı sağlayacağı düşünülmektedir. Buradan hareketle araştırmanın amacı aşağıdaki şekilde belirlenmiştir.

Araştırmanın Amacı

Araştırmada, İlköğretim Sosyal Bilgiler dersinde aktif öğretim yöntemlerinin kullanılmasının öğrencilerin derse karşı tutumuna, erişim düzeyine ve öğrenmenin kalıcılığına etkisinin saptanması amaçlanmıştır.

Çalışmada aşağıdaki sorulara cevap aranmıştır:

Sosyal Bilgiler öğretiminde aktif öğretim yöntemlerinin kullanıldığı deney grubu ile geleneksel yöntemin uygulandığı kontrol grubu arasında;

1. Öğrenci erişim düzeyleri açısından anlamlı bir fark var mıdır?
2. Öğrenmenin kalıcılığı açısından anlamlı bir fark var mıdır ?
3. Sosyal Bilgiler dersine karşı öğrenci tutum puanları arasında anlamlı bir fark var mıdır?

YÖNTEM

Bu araştırma, deneme modelinde olup, uygulanan aktif öğretim yöntemlerinin öğrencilerin derse karşı tutumları, erişim düzeyleri ve öğrenmenin kalıcılığı üzerindeki etkilerini incelenmektedir. Bu amaçla araştırmada ön-test-son test kontrol gruplu model kullanılmıştır.

“Aile, Okul ve Toplum Hayatı” ünitesi içerisinde yer alan konular deney grubunda aktif öğretim yöntemlerinden olan yaratıcı drama, problem çözme, gezi-gözlem, tartışma, soru-cevap, öykü oluşturma, proje, grup çalışması, örnek olay, görüş geliştirme yöntemleri, konuşma halkası, beyin fırtınası, dramatisasyon ve doğaçlama gibi teknikler

kullanılarak işlenirken, kontrol grubunda geleneksel öğretim yöntemlerinden anlatım ve soru cevap yöntemi kullanılarak işlenmiştir. Konular işlenirken, deney grubunda aktif öğretim yöntemleri kullanılmış ve konunun özelliklerine uygun olarak sınıf ortamında farklı düzenlemeler yapılmıştır. Kontrol grubunda ise, geleneksel eğitimde kullanılan arda arda oturmaya dayalı sınıf düzeyinde, herhangi bir değişiklik yapılmamıştır. Uygulamadan 20 gün sonra ise öğrencilere kalıcılık testi uygulanarak bilginin kalıcılığı açısından deney ve kontrol grupları arasında anlamlı bir fark olup olmadığı kontrol edilmiştir.

Örneklem

Araştırmanın çalışma grubunu, 2004–2005 öğretim yılında, Ankara ili, Keçiören ilçesi Ulviye Fenmen İlköğretim Okulu’nda öğrenim gören ve okulda mevcut olan iki şubeden yansızlık kuralıyla seçilen 4/A ve 4/B sınıflarındaki öğrenciler oluşturmaktadır. Bu sınıflardan 4/B sınıfı deney, 4/A sınıfı ise kontrol grubu olarak belirlenmiştir. Deney grubunda 23, kontrol grubunda ise 25 öğrenci araştırmaya denek olarak alınmıştır. Deney grubunda 25 öğrenci öğrenim görmesine karşın 2 öğrenci uygulama başladıktan 1 hafta sonra nakil olarak geldikleri ve ön teste katılmadıkları için araştırma kapsamı dışında tutulmuştur. Araştırma için bu okulun seçilmesinin nedeni öğrencilerin sosyo-ekonomik düzeylerinde homojenlik bulunması, ekonomik düzeylerinin orta düzeyde bulunması, okulda derslerde kullanılacak araç-gereçlerin mevcut olması, öğrenci mevcudunun azlığı ve uygulama için uygun mekanın bulunmasıdır. Araştırmacı, uygulama sürecine gözlemci olarak katılırken iki sınıfın uygulamasını da 4-B sınıf öğretmeni yürütmüştür. Okulda sabahçı ve öğlenci olarak ikili öğretim olduğu için

öğretmen öğleden sonra uygulamayı yürütmek için ek zaman ayırmıştır.

Verilerin Toplanması

Araştırmada uygulama yapılacak konu belirlendikten ve alanla ilgili olarak yerli ve yabancı literatür taraması yapıldıktan sonra, Sosyal Bilgilerin ve konunun amaçlarına uygun olarak deney ve kontrol grupları için ünite analizi yapılarak, hedef ve hedef davranışlar belirlenmiş, belirtke tablosu ve uygulama (ders) planları hazırlanmıştır.

Deney ve kontrol gruplarının her ikisine de tutum ölçeği uygulanarak öğrencilerin ünite sonunda Sosyal Bilgiler dersine karşı tutum puanları arasında anlamlı bir farklılık olup olmadığı ölçülmüştür. Araştırmada ilgili ünite de ki amaç ve davranışların gerçekleşme düzeyini saptamak amacıyla, çoktan seçmeli ve doldurmalı sorulardan oluşan 75 maddelik bir ölçme aracı geliştirilmiştir. Testin hedeflerle tutarlı olmasını sağlamak amacıyla alınan hedefler ve hedef davranışlarla ilgili soruların ilişkisini gösteren tablo hazırlanmıştır. Testten, maddelerin çıkarılabileceği göz önüne alınarak her davranış için birden fazla soru test kapsamına alınmıştır. Testin geçerliliğini sağlamak için sınıf öğretmeni, sosyal bilgiler öğretmeni, Türkçe öğretmeni ve ölçme değerlendirme uzmanının görüşlerine başvurulmuştur. Hazırlanan testin geçerlilik ve güvenilirliğini test etmek için, daha önceden anılan üniteyi bir önceki yıl işlemiş olan Gülhane İlköğretim Okulu ve Sağlık İşçileri Sendikası İlköğretim Okulunda öğrenim gören 4.sınıf öğrencilerinden 137 kişiye deneme amacıyla uygulanmış ve uygulama sonuçlarına göre itiman programı kullanılarak madde ve test puanı analizleri yapılarak her maddenin güçlük indeksi (p), ayırt edicilik indeksi (rb) ve madde toplam korelasyonu (rç) bulunmuştur. Bu çalışmada, ayırt ediciliği 0.30, madde toplam

korelasyonu 0.30 ve üzerinde olan maddeler teste alınmış, bu ölçütleri karşılamayan maddeler testten çıkarılmıştır. İstatistik sonuçlarına göre 75 maddeden oluşan test 66 maddeye indirilmiştir. Bu işlem sırasında, 24, 25, 27, 35, 43, 51, 52, 53 ve 62. soruları içeren toplam 9 maddenin ölçütleri karşılamadığı göz önüne alınarak test dışına çıkarılmasına karar verilmiştir.

Tutum ölçeği oluşturulurken Ulviye Fenmen İlköğretim Okulunda 2003-2004 yılında öğrenim gören ve daha önce “Okul, Aile ve Toplum Hayatı” ünitesini alan 4-A sınıfında öğrenim gören öğrencilerin Sosyal Bilgiler dersine karşı olumlu ve olumsuz duygularını içeren bir kompozisyon yazmaları istenmiştir. Yazılan kompozisyonlardan çıkarılan maddelerle madde havuzu oluşturularak benzer olanlar birleştirilmiştir. Oluşturulan maddeler için Sosyal Bilgiler, sınıf öğretmenliği, istatistik ve ölçme değerlendirme alanında görev yapan uzmanların görüşleri alınmıştır. Hazırlanan ve 30 maddeden oluşan tutum ölçeği madde sayısının 3 katı büyüklüğünde Gülhane İlköğretim ve Sağlık İşçileri Sendikası Okullarında öğrenim gören ve daha önce bu üniteyi alan toplam 92 öğrenciye deneme amaçlı olarak uygulanmıştır. Tutum ölçeği öğrencilerin yaş seviyeleri dikkate alınarak üç dereceli olarak hazırlanmıştır. Buna göre “her zaman”, ”kısmen” ve “hiçbir zaman” seçeneklerinden oluşan bir ölçek kullanılmıştır. Tutum puanları her zaman katılıyorum dan itibaren 3, 2, 1 olarak puanlanmıştır. Olumsuz maddeler ise tersten puanlanarak 1, 2, 3 olarak değerlendirmeye alınmıştır. Tutum ölçeğinin ön deneme uygulaması yapıldıktan sonra tutum ölçeği puanlamaya tabi tutularak Cronbach Alfa güvenilirlik katsayısı bulunmuştur. İyi işleyen maddeleri seçmek için faktör analizi yapılmıştır. Faktör analizi sonu-

cunda, aracın 3 faktörlü olduğu saptanmıştır. Bu, tutumun üç bileşeni ile tutarlılık göstermektedir. Birinci faktörde öğrencilerin Sosyal Bilgiler dersine karşı bilişsel tutumları yer alırken, ikinci faktörde daha çok davranışsal tutumları, üçüncü faktörde ise, duyuşsal tutumlarının yer aldığı görülmüştür.

Birinci faktörde 9 maddenin yer aldığı, bu faktöre ait döndürülmüş faktör yük değerlerinin .40 ile .70 arasında değiştiği görülmüştür. Bu faktöre ilişkin madde toplam korelasyonları .20 ile .40 arasında değişmektedir. Olumlu ve olumsuz cümlelerin eşit olmasına özen gösterilmiştir. Faktörün açıkladığı varyans % 19 ve bu faktörün Cronbach-Alpha değeri ise 0.73'tür.

İkinci faktörde 8 madde yer almaktadır. Döndürülmüş faktör yük değerleri .32 ile .71 arasında değişirken madde-toplam korelasyonları .28 ile .39 arasında değişmektedir. İkinci faktörün açıkladığı varyans % 10, bu faktöre ilişkin Cronbach-Alpha değeri ise 0.68'dir.

Üçüncü faktörde 8 madde yer almaktadır. Döndürülmüş faktör yük değerleri .47 ile .66 arasında değişmektedir. Madde toplam korelasyonları ise, .17 ile .51 arasında değişmektedir. Bu faktörün açıkladığı varyans %7.5, bu faktöre ilişkin Cronbach-Alpha değeri ise 0.71'dir.

Aracın tümüne ilişkin Cronbach-Alpha değeri ise 0.79'dür. Faktör değeri .30'un altında olan 5, 8, 25, 29 ve 30'uncu maddeler araçtan çıkarılmıştır. Böylelikle araçtaki madde sayısı 30'dan 25'e düşürülmüştür. Bu haliyle aracın Sosyal Bilgiler dersine yönelik tutumları ölçmede geçerli ve güvenilir bir araç olduğu tespit edilerek öğrencilerin Sosyal Bilgiler dersine karşı tutum puanları arasında anlamlı bir fark olup olmadığını belirlemek amacıyla deney ve kontrol gruplarına uygulanmıştır

Verilerin Analizi

Uygulanan testlerden, gözlem formlarından ve tutum ölçeğinden elde edilen veriler excel programında bilgisayar ortamına geçildikten sonra SPSS programının yardımı ile değerlendirilmiştir. Deney ve kontrol gruplarının tutum ölçeği alt boyut ve toplam puanlarının karşılaştırılması "t" testi ile yapılmıştır. Deney ve kontrol gruplarının Sosyal Bilgiler dersi "Aile, Okul ve Toplum Hayatı" ünitesi ön test puanlarının karşılaştırılması paired "t" testi ile yapılmıştır. Aynı şekilde;

1. Öğrenci erişim düzeyleri arasında anlamlı bir fark olup olmadığı,
2. Öğrenmenin kalıcılığı yönünden anlamlı bir fark olup olmadığı ,
3. Öğrencilerin Sosyal Bilgiler dersine karşı tutum puanları arasında anlamlı bir fark olup olmadığı " t " testi ile hesaplanmıştır. Verilerin çözümlenmesinde frekans, yüzde, aritmetik ortalama, standart sapma ve çoklu değişkenlerde varyans analizi istatistik teknikleri kullanılmıştır.

BULGULAR VE YORUMLAR

Daha öncede belirtildiği gibi deney ve kontrol gruplarının ön test toplam puanlarının karşılaştırılması "t" testi ile yapılmıştır. Yapılan istatistik sonucuna göre, kontrol grubunun aritmetik ortalamasının $\bar{X} = 38.34$, deney grubunun aritmetik ortalamasının ise $\bar{X} = 37.09$ olduğu saptanmıştır. Gruplar arasındaki farkın anlamlı olmadığı belirlenmiştir [$t_{(46)} = 0.33$; $P > 0.05$]. Bu sonuca göre başlangıç aşamasında iki grubun düzeylerinin eşit olduğu söylenebilir.

Alt Problem 1: Aktif Öğretim Yöntemlerinin Kullanılmasının Öğrencilerin Erişim Düzeylerine Etkisi

Sosyal Bilgiler öğretiminde aktif öğretim yöntemlerinin kullanıldığı deney grubu ile geleneksel yöntemin uygulandığı kontrol grubu arasında öğrenci erişim düzeyleri açısından anlamlı bir fark var mıdır?" biçiminde ifade edilen alt problemi çözmek için, deney

ve kontrol gruplarında yer alan deneklerin son test puanları (erişim düzeyleri) karşılaştırılmıştır. Buna göre deney ve kontrol grubunda yer alan öğrencilerin son testten aldığı puanların aritmetik ortalamaları, standart sapması ve hesaplanan "t" değeri tablo 1'de verilmiştir

Tablo 1 Deney ve Kontrol Gruplarının Son Test Puanlarının Karşılaştırılması

Grup	N	X	S	sd	t	P
Deney	23	71.78	18.24	46	3.32	0.00
Kontrol	25	54.22	18.40			

P < 0.05 düzeyinde olduğu için deney grubu lehine anlamlı bir fark vardır.

Tablo 1'de görüldüğü gibi, grupların erişim düzeyi ortalamaları arasında anlamlı bir farkın olup olmadığı paired "t" testiyle yoklanmıştır, gözlenen 3.32 "t" değeri 46 serbestlik ve 0.05 manidarlık düzeyinde anlamlı bulunmuştur. Tabloya göre deney grubunun son test puanlarının aritmetik ortalaması $\bar{X}=71.78$ olurken kontrol grubunun $\bar{X}=54.22$ 'dir. Bu sonuca göre, eğitim ortamı düzenlenerek uygulanan aktif öğretim yöntemlerinin, öğrencilerin erişim düzeylerini artırmada geleneksel yöntemlere göre daha etkili sonuç verdiği görülmüştür. Grupların erişim düzeyleri açısından ön test-son test farklarının aritmetik ortalamalarını incelediğimizde Tablo III. 1'de deney grubunun ön test puanı 37.09 kontrol grubunun ise 38.34 olduğu görülmüştü. Ön test-son test arasında grupların erişim düzeylerine baktığımızda ise deney grubunun $\bar{X}=34.69$ kontrol grubunun ise $\bar{X}=15.88$ olduğunu görürüz ki; bu sonuçta, ortalamalar arasındaki farkın oldukça yüksek olduğu ve deney grubu öğrencilerinin kontrol grubuna göre erişim düzeylerindeki artışın daha fazla olduğu görülmektedir. Araştırmadaki bu bulgular, aşağıda belirtilen araştırmalardaki sonuçlarla tutarlılık göstermektedir.

Alkire ve Grosman (1999) tarafından aktif ve pasif öğretim yöntemlerinin üniversite öğrencilerinin başarısı ve memnuniyeti üzerindeki etkilerini inceleyen araştırma sonucunda aktif öğretim yöntemlerinin kullanılması öğrencilerin başarıları üzerinde etkili olmuştur. Demsey (1990) tarafından yapılan geleneksel öğretim ile işbirlikli öğretim yönteminin öğrenci erişimi üzerindeki etkisini inceleyen araştırma sonucunda işbirlikli öğretimin öğrencilerin erişimini artırdığı saptanmıştır. Beyazıtöğlü (1996) tarafından yapılan ilköğretim 2. sınıflarda Hayat Bilgisi dersinde , programlandırılmış – eğitsel oyunlar ve geleneksel öğretimlerin öğrencilerin erişim düzeyleri ve kalıcı izli davranış üzerindeki etkisini inceleyen araştırmada eğitsel oyunların ve programlı öğretimin kullanılması öğrencilerin erişim düzeyi üzerinde daha etkili sonuçlar verdiği saptanmıştır. Aynı şekilde Büyükkurt ve Güzin (1989) tarafından yapılan çalışmada gösterip yaptırma ve örnek olay yöntemlerinden oluşan seçmeli yöntem öğrencilerin erişim düzeyi üzerinde anlamlı yöntemine oranla oldukça etkili sonuçlar verildiği görülmüştür. Yılmaz (2002) tarafından yapılan ilköğretim beşinci sınıflarda sosyal Bilgiler öğretimi

minde problem çözme yönteminin etkililiği saptamayı amaçlayan araştırmada problem çözme yönteminin klasik yöntemlere göre daha etkili olduğu görülmüştür. Araştırmada elde edilen bulgular da bu araştırma sonuçları ile benzerlikler göstermektedir.

Alt Problem 2: Aktif Öğretim Yöntemlerini Kullanma ve Eğitim Ortamını Düzenleme Durumunun Öğrencilerde Kalıcılığı Sağlamadaki Etkisi

Araştırma da belirlenen diğer bir alt problem ise “Deney grubu ile kontrol

grubu arasında öğrenmenin kalıcılığı yönünden anlamlı bir fark var mıdır?” biçiminde ifade edilmiştir. Oluşturulan alt problemi çözmek üzere, deney ve kontrol gruplarındaki deneklerin, kalıcılık testinden almış oldukları puanlar “t” testi ile karşılaştırılmıştır. Buna göre grupların kalıcılık testinden aldıkları puanların aritmetik ortalamaları, standart sapmaları ve t değerleri Tablo 2’ de verilmiştir.

Tablo 2 Deney ve Kontrol Gruplarının Kalıcılık Test Puanlarının Karşılaştırılması

Grup	N	X	S	sd	t	P
Deney	23	69.87	16.49	46	4.03	0.00
Kontrol	25	49.70	18.08			

($p < 0.05$) deney grubu lehine anlamlı fark vardır.

Kalıcılık test puanlarının karşılaştırılması “t” testi ile yapılmıştır. Kalıcılık testi, uygulamadan 20 gün sonra hem deney hem de kontrol grubuna uygulanmıştır. Son testler incelendiğinde deney grubunun ortalaması $\bar{X}=71.78$ ’e çıkarken, kontrol grubunun ortalaması sadece $\bar{X}=54.22$ ’ye yükselmiştir. Kalıcılık puanları incelendiğinde ise deney grubunun ortalamasının $\bar{X}=69.87$ ’ye düştüğü, kontrol grubundaki düşüşün ise daha fazla olduğu ve bu gruba ait ortalamasının $\bar{X}=49.70$ olduğu görülmektedir

Tablo 2’ de görüldüğü gibi “t” testi analizi sonucunda 4.03 t değeri, 46 serbestlik ve .05 manidarlık düzeyinde anlamlı bir fark bulunmuştur. Bu sonuçlara göre deney grubunda eğitim ortamı düzenlemesi ve aktif öğretim yöntemlerinin kullanılmasının kalıcılığı sağlamada geleneksel öğretime oranla daha etkili sonuçlar verdiği görülmektedir.

Alınan bu sonuca ilişkin benzer sonuçlar, Gatlin (1998) tarafından yapılan çalışmada yapılandırmacı ve bildirimci öğretim türünün geleneksel öğretime göre kalıcılık üzerinde daha etkili olduğu saptanmıştır. Demirci (2000) tarafından yapılan çalışmada etkin öğretim yöntemlerini kullanmanın kalıcılık üzerinde etkili olduğu anlaşılmıştır. Bu sonuçlar araştırma bulguları ile de tutarlılık göstermektedir. Bu bulgulara göre öğretim sürecinde aktif öğretim yöntemlerinin kullanılmasının öğrencilerde bilginin kalıcılığı yönünde etkili sonuçlar verdiği söylenebilir.

Alt Problem 3: Uygulanan Aktif Öğretim Yöntemleri ve Eğitim Ortamı Düzenlemesinin Deney ve Kontrol Gruplarındaki Öğrencilerin Sosyal Bilgiler Dersine Karşı Tutumlarına Etkisi

Araştırmada alt problem olarak belirlenen ve “Deney ve kontrol grup

larındaki öğrencilerin Sosyal Bilgiler dersine karşı tutum puanları arasında anlamlı bir fark var mıdır?" biçiminde ifade edilen alt problemi çözmek

için bilişsel, duyuşsal ve devinişsel olarak alt boyutları olan tutum ölçeği "t" testi ile analiz edilerek Tablo 3' de gösterilmiştir.

Tablo 3 Deney ve Kontrol Gruplarının Tutum Ölçeği Alt Boyut ve Toplam Puanlarının Karşılaştırılması

	Grup	N	\bar{X}	S	sd	t	P
Faktör 1	Deney	23	21.30	2.42	46	3.48	0.00
	Kontrol	25	18.72	2.70			
Faktör 2	Deney	23	17.87	1.52	46	4.28	0.00
	Kontrol	25	15.92	1.63			
Faktör 3	Deney	23	10.65	2.21	46	2.39	0.02
	Kontrol	25	12.56	3.19			
Toplam Puan	Deney	23	49.83	3.55	46	2.12	0.04
	Kontrol	25	47.20	4.87			

Eğitim ortamı düzenlenen ve aktif öğretim yöntemleri uygulanan deney grubu ile geleneksel yöntemlerin kullanıldığı kontrol grubu öğrencilerinin uygulama sonucunda Sosyal Bilgiler dersine yönelik tutumları yukarıdaki tablodaki gibi bulunmuştur. Bu bulgulara göre tüm alt faktörlerde ve toplam puanda deney ve kontrol grupları arasındaki fark anlamlıdır. Faktör 1, faktör 2 ve toplam puanda deney grubuna ilişkin aritmetik ortalamalar yüksekken, faktör 3'de kontrol grubunun aritmetik ortalaması daha yüksek görünmektedir. Toplam puanda ise, deney grubunun puanlarının daha yüksek olduğu görülmektedir. Bu sonuçlara göre, deney grubu öğrencilerinin bilişsel ve davranışsal düzeyde Sosyal Bilgiler dersine yönelik olumlu tutum geliştirirken, kontrol grubunda ise duyuşsal düzeyde olumlu

tutumların yüksek olduğu görülmektedir. Bu sonuçta, kontrol grubuna farklı bir öğretmenin girmesi ve öğrencilerin öğretmenleri ile iyi bir iletişim kurma-

sının etkili olabileceği düşünülmektedir. Ancak deney grubunun 1'inci, 2.'inci faktörlerde ve toplam tutum puanlarında, kontrol grubuna göre daha yüksek olmasından dolayı, uygulanan öğretim yöntemleri ve eğitim ortamı düzenlemesinin deney grubu öğrencilerinin Sosyal Bilgiler dersine karşı olumlu bir tutum kazanmasında etkili sonuçlar verdiğini söyleyebiliriz. Ancak öğrencilerin duyuşsal tutumları üzerinde öğretmen faktörünün hem uygulanan yöntemlere göre hem de eğitim ortamı düzenlemesine oranla daha etkili olduğunu söyleyebiliriz.

Yapılan benzer araştırmalarda da araştırma bulguları ile tutarlılık gösteren sonuçlar elde edilmiştir. Biricik (1999) tarafından yapılan ilköğretim 2. sınıf matematik öğretiminde aktif etkileşimli öğrenme yaklaşımının öğrenci başarısı ve tutumuna etkisinin araştırıldığı çalışmada aktif etkileşimli öğrenme yaklaşımının uygulanması sonucunda öğrencilerin tutumlarında artış olduğu görülmüştür. Aynı şekilde

Demirci (2003) tarafından yapılan ilk-öğretim 5. sınıf fen Bilgisi dersinde etkin öğrenme yaklaşımının öğrencilerin erişim tutum ve kalıcılığa etkisi konulu çalışmasında öğrenci tutum puanlarında artış olduğu saptanmıştır. Sağlamer (1997) tarafından yapılan çalışmada öğrencilerin derse karşı olan tutumları ile başarıları arasında anlamlı bir ilişki olduğu görülmüştür. Araştırmada elde edilen bulgulara göre de aktif öğretim yöntemlerinin uygulanması sonucunda öğrenci tutumlarında artış olması yukarıdaki araştırmalarla tutarlılık göstermektedir.

Araştırmacının sınıf içinde uygulama sırasında yaptığı gözlemlerde deney grubundaki öğrencilerin derslere daha aktif katıldıkları, birbirlerini ve dersi daha iyi dinledikleri, kendilerini daha rahat ifade ettikleri, arkadaşları ve öğretmenleriyle daha rahat iletişim kurdukları gözlenmiştir. Kontrol grubundaki öğrencilerin ise sosyal bilgiler dersine farklı bir öğretmenin girmesinden mutlu oldukları ancak uygulanan etkinliklerin diğer derslerle aynı olduğunu belirterek derslerini deney grubunda olduğu gibi farklı etkinlikler yoluyla işlemek istediklerini belirtmişlerdir. Uygulama süresince kontrol grubundaki öğrencilerin öğretmenleri ile iletişim kurmada istekli davranmalarına karşın uygulanan yöntemler ve mevcut olan sınıf düzenlemelerinin öğrencilerin hem kendi aralarında hem de öğretmenleriyle etkili iletişim kurmalarını güçleştirmiştir.

SONUÇLAR

Sosyal Bilgiler dersinde, eğitim ortamı düzenlenmesi yapılan ve aktif öğretim yöntemleri uygulanan deney grubu ile geleneksel öğretimin uygulandığı kontrol grubunun ;

* Erişim puanları arasında anlamlı bir fark bulunmuştur. Bu fark deney grubu lehinedir. Aktif öğretim yön-

temleri kullanılması ile öğretim daha etkili olmuştur.

* Deney ve kontrol grubunun kalıcılık puanları arasında anlamlı bir fark bulunmuştur. Bu fark deney grubu lehinedir. Eğitim ortamının düzenlenmesi ve aktif öğretim yöntemlerinin uygulanması öğrenmede kalıcılık üzerinde daha etkili sonuçlar vermiştir.

* Deney ve kontrol grubunun Sosyal Bilgiler dersine karşı tutum puanları arasında anlamlı bir fark bulunmuştur. Bu fark bilişsel, davranışsal ve toplam tutum puanları açısından deney grubu lehine olurken duyuşsal düzeyde kontrol grubu lehinedir. Bu sonuçta kontrol grubundaki uygulamanın farklı bir öğretmen tarafından yürütülmesinin etkisi olduğu anlaşılmaktadır. Çünkü araştırmacının gözlemlerinde öğretmenin öğrencilere karşı oldukça olumlu bir tutum içinde olduğu gözlemlenmiştir. Eğitim ortamı düzenlenmesi ve aktif öğretim yöntemlerinin kullanılması öğrencilerin bilişsel, davranışsal ve toplam tutum puanları üzerinde etkili olmasına karşın kontrol grubundan alınan sonuca göre öğretmen faktörünün öğrencilerin tutumları üzerinde diğer tüm faktörlerden daha etkili sonuçlar verdiğini göstermiştir.

ÖNERİLER

Yapılan bu araştırmada elde edilen bulgulara ve varılan sonuçlara dayalı olarak aşağıdaki öneriler geliştirilmiştir .

* Aktif öğretim yöntemlerinin öğretim sürecinde uygulanmasının öğrencilerin erişimi ve öğrenmenin kalıcılığı üzerinde etkili olduğu görülmüştür. Bu nedenle Sosyal Bilgiler ve diğer derslerin öğretiminde aktif öğretim yöntemlerinin kullanılmasına geniş yer verilmelidir.

* Öğrencilerin bireysel farklılıkları göz önüne alınarak öğretim sürecinde öğrencileri aktif kılan farklı

yöntemlerin bir arada kullanılmasına özen gösterilmelidir.

* Aktif yöntemlerin uygulanabilmesi ve sınıf içinde etkili bir iletişim ve öğrenme ortamı yaratılması için sınıflardaki geleneksel sıra düzenlemesinden vazgeçilerek “U” düzeni, yarım daire ya da grup çalışmaları için kare ve dikdörtgen şeklinde düzenlemeler yapılmalıdır. Bunun için sınıftaki mobilyalar ve sıralar rahatça hareket edecek şekilde imal edilmelidir. Okul binaları inşa edilirken sınıfta farklı etkinlikleri gerçekleştirmeye olanak tanıyacak ve farklı düzenlemelere izin verecek şekilde fiziki yapısının geniş ve aydınlık olmasına dikkat edilmelidir. Okulda müzik, resim, teknoloji sınıfları, kütüphane, süreli yayınlar, İnternet odaları çok amaçlı salonlar vb. oluşturulmalıdır.

* İlköğretim okullarında aktif öğretim yöntemlerinin etkili bir şekilde uygulanabilmesi için sınıf mevcutlarının 20-25 öğrenci seviyesine düşürülmesi için çalışmalar yapılmalıdır.

* Öğretmenlerin öğretim sürecinde aktif öğretim yöntemlerini etkili

şekilde kullanabilmelerine olanak sağlamak için öğretmenlere derslerde bu yöntemleri nasıl kullanacakları konusunda sistematik aralıklarla hizmet içi eğitim seminerleri ve kurslar düzenlenmelidir. Öğretmenler derslerinde öğrenci merkezli olan aktif öğretim yöntemlerini kullanmaları yönünde teşvik edilmelidir.

* Aktif öğretim yöntemleri ve örnek uygulamaları içeren kaynak kitap, dergi ve materyallerin hazırlanması yönünde çalışmalar yapılmalıdır.

* Aktif öğretim yöntemlerinin etkilerini saptamak amacıyla farklı dersler ve farklı ders konularıyla ilgili araştırmalar yapılmalıdır. 2005-2006 eğitim-öğretim yılında uygulamaya koyulan eğitim programında belirtilen aktif öğretim yöntemlerinin uygulama sonuçlarını değerlendiren araştırmalar yapılmalıdır. Aynı şekilde uygulamadaki program için önerilen etkinliklerde aktif öğretim yöntemlerine ne ölçüde yer verildiği araştırılmalıdır.

KAYNAKLAR

- Alkire, G; Grosman, Eugene. (1999). The Effects of Active Versus Passive teaching Methods on University Student Achivement and Satisfaction University of Minnesota.
- Barth, J. ve Demirtaş, A.. (1997). İlköğretim Sosyal Bilgiler Öğretimi Ankara : Y.Ö.K. / Dünya Bankası Milli Eğitim Geliştirme Projesi. Öğretmen Eğitimi Dizisi .
- Beyazıtöğlü. E. (1996). İlköğretim İkinci Sınıf Hayat Bilgisi Dersinde Eğitsel Oyunlar, Erişi ve Kalıcılık. Yayınlanmamış Doktora Tezi, Hacettepe Üniversitesi, Ankara.
- Biricik, G. (1999) . İlköğretimde 2. Sınıf Matematik Öğretiminde Aktif Etkileşimli Öğrenme Yaklaşımının Öğrenci Başarısına Etkisi, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Uludağ Üniversitesi, Bursa.
- Boekaerts, M. (1997). Self –Regulated Learning : A New Concept Empraced by resarçh, policy makers, educators, teachers, and students. Learning and Instruction. 7, (2), 161-186.
- Bonwell, C ; Eison,J. A.. (1991). Active Learning; Creating Exciment İn the Clasroom. Clearing House on Higher Education, Washington PC.
- Büyükkut, G. G. (1989). Yöntem Farklılığının Erişiye Etkisi. Yayınlanmamış Doktora Tezi, Hacettepe Üniversitesi. Ankara.
- Demirci, C. (2003). Fen Bilgisi Öğretiminde Etkin Öğrenme Yaklaşımının Erişi, Tutum ve Kalıcılığa Etkisi, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Hacettepe Üniversitesi, Ankara .
- Demirezen, S. (2001) Öğretmenlerin Öğretim Stratejileriyle Öğretim Yöntem ve Tekniklerine İlişkin Görüşleri, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi,
- Dempsey, J.V.(1990) .The Concept matrix as a Cognitive Strategy: an Interpretive İnguriy İnto Concept Training. Alabama.
- Erden, M. (1998). Öğretmenlik Mesleğine Giriş. İstanbul : Alkım Yayınları.
- Gatlin, L. S. (1998). The effect of pedagogy informed by constructivism : A comparison of student achievement across constructivist and tradational classroom environments (science education) , (Ph.D.). University of New Orleans. Accession Number : ADG 9900967, Dissertation Abstracts International. 59 (08), A2916.
- Gökçe, E. (2004) . İlköğretimde Aktif Öğrenmenin Öğrenciler Üzerindeki Etkisi . XII Eğitim Bilimleri Kongresi. Eğitim Bilimleri Geliştirme Derneği. Ankara.
- Karaoğlu, B. İ.. (1998). Geleneksel Öğretim Yöntemleri ile işbirlikli öğrenmenin öğrenci başarısı hatırd tutma ve sınıf yönetimi üzerindeki etkileri, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi, İzmir.
- Sağlamer, E. (1997). Sosyal Bilgiler, Çağdaş Eğitim dergisi, (232), 5-7 .
- Sönmez, V. (1996) . Sosyal Bilgiler Öğretimi. Ankara : Pegem Yayınları.
- Variş, F. (1994). Eğitimde Program Geliştirme Teori ve Teknikler. Ankara: Alkım Kitapçılık Yayıncılık.
- Yalın, H.İ. (2000). Öğretim Teknolojileri ve Materyal Geliştirme. Ankara: Nobel Yayınları.